

Utlåtande 2008:192 RIII (Dnr 311-870/2008)

Förverkligandet av Västra City med skyskrapor och Central Park-inspirerad stadsmiljö längs Klara sjö

Motion av Per Ankersjö (c) (2008:30)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2008:30) av Per Ankersjö (c) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Kristina Alvendal anför följande.

Ärendet

I en motion (2008:30) från Per Ankersjö (c) konstateras att det i och med Citybanans tillkomst föreligger en unik möjlighet att däcka över dagens öppna spårområde. Staden kan genom detta läka ett av sina största sår och samtidigt skapa en god miljö för nya bostäder och ett expanderande city. Klara Sjö kan bli en oas mitt i city.

Genom en hög exploateringsgrad kan området ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel och samtidigt möjliggöra anläggandet av en helt ny centralt belägen park. Den höga bebyggelsen i kontrast med parken och vattnet kan skapa en Central Park-inspirerad stadsmiljö mitt i city.

Med start från platsen för blivande Stockholm Waterfront och norrut över dagens spår- och vägområde till Karlberg finns chansen att skapa ett stråk med vacker, spektakulär och storstadsmässig arkitektur. Skyskrapor, så som begreppet definieras internationellt, ska vara en självklar del av denna bebyggelse. Markvärdet motiverar att staden ställer krav på extraordinär utformning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Farsta stadsdelsnämnd.

Mina synpunkter

En överdäckning av spårområdet från Centralstationen och norrut längs Klarastrandsleden är ett projekt som står på mångas önskelista och skälen till det är uppenbara. Här finns gott om plats för både människor och grönska och området fungerar idag som en industriell barriär som skär av stora delar av Norrmalm från Klara Sjö.

Samtidigt som en överdäckning skulle skapa en betydligt bättre stadsmiljö är det ett oerhört dyrt och tekniskt komplicerat projekt. En exploatering måste därför vara hög för att ekonomiskt bära sig.

I det arbete som idag pågår med en uppgradering av kvarteren väster om Vasagatan har överdäckningar av spårområdet redan prövats med gott resultat. Jag är beredd att gå vidare med sådana överdäckningar och kan till stora delar ställa mig bakom motionärens synpunkter.

Höga hus är utmärkta motorer för att skapa koncentration av funktioner som bostäder, arbetsplatser och handel. Ett stort parkrum i den nya stadsdel som kan skapas här är lockande, och kräver högre exploatering av andra delar av överdäckningen. Jag tror att kombinationen av en högklassig park längs Klara Sjö i ett område med byggnader som avviker från den rådande stockholmsskalan skulle kunna bli ett väldigt bra och intressant tillskott till Stockholms stadsbild.

Staden arbetar för närvarande på en vision för överdäckning av Centralstationen från Kungsgatan till Tegelbacken. Avsikten är att hitta en bra principlösning som också möjliggör etapputbyggnader och klargör när strategiska beslut måste tas.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2008:30) om förverkligandet av Västra City med skyskrapor och Central Parkinspirerad stadsmiljö längs Klara sjö

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att anse motionen besvarad med följande:

Överdäckning av spårområdet vid Klara Sjö är en god idé, likaså att bygga en tät och miljövänlig bebyggelse där. Klara Sjö i sig bör dock inte däckas över då vattenspegel är en av Stockholms stora fördelar.

Idén om skyskrapor här bör däremot avstyrkas då en sådan bebyggelse inte passar i området. Istället bör hus byggas som är anpassade till den övriga stadsstrukturen.

Den nya stadsdelen bör också vara klimatsmart med energieffektiva byggnader, lokalt producerad förnybar energi, modern miljöteknik för avfall, avlopp och vatten samt bilsnål planering och mycket grönska som bidrar till luftrening och bättre mikroklimat. En sådan bebyggelse skulle dels läka de kvarvarande såren från rivningen av Klarakvarteren och dels stärka Stockholms profil som en miljövänlig stad.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut bifalles delvis
2. Därutöver vill vi framföra följande

Vänsterpartiet är för en överdäckning av spårområdet. Liksom trafikleder utgör spårområden ofta barriärer som delar upp en stadsdel från en annan eller ett bostads-kvarter från ett grönområde. I Stockholm stad finns ett stort behov av nya bostäder och överdäckningar möjliggör dels bostäder på själva överdäckningen, dels bostäder i dess närhet som tidigare inte kunnat byggas på grund av buller. Det stora problemet med överdäckningar är självklart de höga kostnaderna för genomförande. En lösning är då att bygga på höjden med höga exploateringsstal och höga priser på de färdiga lägenheterna.

Vänsterpartiet vill att alla ska ha råd att bo, även i nybyggda lägenheter. Vi vill se fler hyresrätter, eftersom alla inte har möjlighet eller vilja att köpa sin bostad, och hyresrätten bidrar till en mer flexibel bostadsmarknad. I innerstaden, där hyresrätterna blivit oerhört mycket färre genom ombildning, bör det byggas framförallt hyresrätter. Vi inser att det kan bli svårt ekonomiskt att bygga hyresrätter på en så pass betydande överdäckning som spårområdet längs Klara sjö. Det finns således en stor risk att det nya området, med skyskrapor och spektakulär arkitektur, blir ett rikemansghetto och att "vanliga" människor stängs ute från ett av Stockholms mest centrala områden.

Vi skulle vilja se utredningar på hur området kan bli ett Central Park till för alla med en överdäckning av Klarastrandsleden och grönyta ända ner till Klara sjö där

strandpromenader mot Pampas marina och Västra skogen eller in mot City. Stockholms innerstad behöver fler gröna ytor och en park på spårområdet kan vara ett alternativ.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2008:30) av Per Ankersjö (c) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 5 november 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
ANN-KATRIN ÅSLUND

Kristina Alvendal

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Det är mycket glädjande att kommunstyrelsen ställer sig bakom huvuddragen i denna för stadens framtid angelägna motion. Ett genomförande av projektet skulle inte bara läka ett av stadens största sår utan dessutom skapa ett expanderat city med en centralt belägen oas för alla stockholmare. Detta skulle i högsta grad bidra till att Stockholm stärker sin roll som Skandinaviens nav med såväl expansiva som miljövänliga ambitioner. Att kommunstyrelsen, i likhet med stadsbyggnadsnämnden, ställer sig positiva till en hög bebyggelse på platsen är banbrytande och får mig att se fram emot den första riktiga skyskrapan i Stockholms innerstad.

ÄRENDET

I en motion från Per Ankersjö (c) konstateras att det i och med Citybanans tillkomst föreligger en unik möjlighet att däcka över dagens öppna spårområde. Staden kan genom detta läka ett av sina största sår och samtidigt skapa en god miljö för nya bostäder och ett expanderande city. Klara Sjö kan bli en oas mitt i city.

Genom en hög exploateringsgrad kan området ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel och samtidigt möjliggöra anläggandet av en helt ny centralt belägen park. Den höga bebyggelsen i kontrast med parken och vattnet kan skapa en Central Parkinspirerad stadsmiljö mitt i city.

Med start från platsen för blivande Stockholm Waterfront och norrut över dagens spår- och vägområde till Karlberg finns chansen att skapa ett stråk med vacker, spektakulär och storstadsmässig arkitektur. Skyskrapor, så som begreppet definieras internationellt, ska vara en självklar del av denna bebyggelse. Markvärdet motiverar att staden ställer krav på extraordinär utformning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Farsta stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har fått en motion (2008:30) från Per Ankersjö (C) på remiss. I motionen föreslås att staden, i och med Citybanans tillkomst, ska arbeta för en överdäckning av spårområdet längs Klara Sjö, mellan Stockholms central och Karlberg. Överdäckningen ska utgöras av en tät och miljövänlig bebyggelse med inslag av ett antal riktigt höga skyskrapor. En helt ny park föreslås anläggas i anslutning till Klara Sjö.

Stadsledningskontoret är positiv till en överdäckning av spåren norr om centralstationen. I detta tidiga skede kan stadsledningskontoret däremot inte ta ställning till hur området ska utformas. Motionären framhåller att en hög exploateringsgrad av området kan ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel. En hög exploateringsgrad är dessutom en förutsättning för att få god ekonomi i projektet, då detta är tekniskt komplicerat och

kan komma att bli kostsamt. En bred diskussion och samrådsprocess bör enligt stadsledningskontorets mening föregå ett slutligt ställningstagande.

Ärendet

I en motion (2007:42) föreslår Per Ankersjö (C) att Stockholm stad ska påskynda planerna och höja ambitionerna genom att arbeta för en överdäckning av spårområdet norr om centralstationen fram till Karlberg. Motionären anser att genom en hög exploateringsgrad kan området ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel och samtidigt möjliggöra anläggandet av en helt ny centralt belägen park. Med start från platsen för blivande Stockholms Waterfront och norrut över dagens spår- och vägområde till Karlberg ska ett stråk med vacker, spektakulär och storstadsmässig arkitektur anläggas. Skyskrapor ska vara en del av denna bebyggelse. Längs med Klara sjö föreslås en helt ny park anläggas med joggingstråk, picknickytor och träd. Den höga bebyggelsen i kontrast med parken och vattnet skapar, enligt motionären, en Central Parkinspirerad stadsmiljö.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret där det beretts av finansavdelningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret är positiv till en överdäckning av spåren norr om centralstationen. Stadens kraftiga befolkningstillväxt ställer höga krav på infrastruktur, kontor och bostäder. En överdäckning av spåren norr om centralstationen är kommersiellt intressant eftersom det möjliggör både nya bostäder och kommersiell yta mitt i city. I detta tidiga skede har dock stadsledningskontoret svårt att ta ställning till hur området ska utformas.

Spårområdet kan inte börjaäckas över förrän Citybanan är invigd och pendeltågen försvunnit från spåren, det vill säga tidigast år 2017. Huvudsakliga markägare är Banverket och Jernhusen AB. Staden äger en mindre del av marken, i huvudsak den mark där Klarastrandsleden går. Banverket kommer sannolikt inte att driva projektet. Om projektet ska bli av krävs därför att staden eller någon annan extern part förvärvar rätten till överbyggnad.

Motionären framhåller att en hög exploateringsgrad av området kan ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel. En hög exploateringsgrad är dessutom en förutsättning för att få god ekonomi i projektet, då detta är tekniskt komplicerat och kan komma att bli kostsamt, vilket tidigare utredningar visat. En strategi för hur kommande program- och planarbete bör läggas upp förbereds för närvarande av exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Det är viktigt att noga analysera olika lösningars möjligheter för att skapa de bästa förutsättningarna. Frågeställningar om stadsbild, kulturmiljö och hur framtidens Stockholm ska fungera måste lösas. En bred diskussion och samrådsprocess bör därför föregå ett slutligt ställningstagande i frågor om områdets framtida exploateringsgrad, innehåll, infrastruktur och bebyggelseutformning.

Stadsledningskontoret föreslår därför kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anse motionen (2008:30) besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2008 att överlämna och åberopa exploaterings- och stadsbyggnadskontorens gemensamma utlåtande som svar på motionen.

Reservation anfördes av ledamoten Ann-Margarethe Livh (v), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2008 att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Intill Klarabergsgatan pågår cityförnyelsen som bäst. Konferensanläggningen Stockholm Waterfront och de nya kontorshus som är under uppförande har potential att bli nya märkesbyggnader som gör Stockholm omtalat för sin arkitektur. Dessa byggnader är den första etappen i den pågående utvecklingen av Klarabergsgatan och hela västra city.

Diskussioner förs idag mellan staden och Jernhusen om en överdäckning av spårområdet mellan Kungsgatan och Tegelbacken. En fortsättning på denna vision är en fullständig överdäckning av spårområdet mellan Stockholms central och Karlberg. Dagens barriärer i form av spår och trafikleder kan, i och med en sådan överdäckning, bytas mot ny attraktiv stadsbebyggelse.

Området är väl lämpat för en stadsbebyggelse som bryter med den klassiska stockholmsskalan. Det vattennära läget invid Klara sjö skänker även unika möjligheter för anläggandet av en storstadsmässig, vattennära park.

Reservation anfördes av vice ordförande Teres Lindberg (s), Arhe Hamednaca (s), Gunni Ekdahl (s) och Hasan Dölek (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Maria Hannäs (v), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets och exploateringskontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 14 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Kontoren har genom kommunstyrelsen fått en motion från Per Ankersjö (c) på remiss. I remissen föreslås bland annat att staden skall arbeta för att spårområdet längs Klara Sjö, mellan Stockholms central och Karlberg, däckas över med en tät och miljövänlig bebyggelse. Vidare föreslås att överdäckningen skall inrymma ett antal riktigt höga skyskrapor, samt att en helt ny park ska anläggas i anslutning till Klara Sjö.

Kontoren anser att möjligheten att däcka över spårområdet utgör en unik och mycket spännande möjlighet att läka och länka stadens centrala delar. Kontoren förbereder f.n. en strategi för hur kommande program- och planarbete bör läggas upp. Området från Tegelbacken till Karlberg har en unik potential som en möjlighet att utvidga innerstaden och skapa ett nytt attraktivt möte mellan stadsbebyggelse och vatten vid Klara Sjö. Det är av stor vikt att noga analysera olika lösningars möjligheter att skapa de bästa förutsättningarna för detta. Många frågeställningar kring stadsbild, kulturmiljö och hur framtidens Stockholm ska fungera ställs i detta projekt på sin spets. En bred diskussion och samrådsprocess bör därför enligt kontorens mening föregå ett slutligt ställningstagande i dessa frågor. Frågor om områdets framtida exploateringsgrad, innehåll, gatustruktur och bebyggelseutformning ingår i detta.

Spårområdet kan inte börja däckas över förrän Citybanan är invigd och pendeltågen försvunnit från ytspåren, dvs tidigast 2017. Överdäckning av spåren och Klarastrandsleden kommer att bli tekniskt sett mycket komplicerade och därmed kostsamma. Huvudsakliga markägare är Banverket och Jernhusen. Staden äger en mindre del av marken, i huvudsak den mark där Klarastrandsleden går. Banverket kommer sannolikt inte att driva projektet. Ska projektet bli av krävs troligtvis att staden eller någon annan extern part förvärvar överbyggnadsrätten.

Remissen

I motionen från Per Ankersjö (c) konstateras att det i och med Citybanans tillkomst föreligger en unik möjlighet att däcka över dagens öppna spårområde. Staden kan genom detta läka ett av sina största sår och samtidigt skapa en god miljö för nya bostäder och ett expanderande city. Klara Sjö kan bli en oas mitt i city.

Genom en hög exploateringsgrad kan området ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel och samtidigt möjliggöra anläggandet av en helt ny centralt belägen park. Den höga bebyggelsen i kontrast med parken och vattnet kan skapa en Central Parkinspire-rad stadsmiljö mitt i city.

Med start från platsen för blivande Stockholm Waterfront och norrut över dagens

spår- och vägområde till Karlberg finns chansen att skapa ett stråk med vacker, spektakulär och storstadsmässig arkitektur. Skyskrapor, så som begreppet definieras internationellt, ska vara en självklar del av denna bebyggelse. Markvärdet motiverar att staden ställer krav på extraordinär utformning.

Tidigare och pågående utredningar

Tidiga utredningar om en överdäckning av spårområdet mellan Kungsgatan och Karlberg genomfördes år 2006. Olika lösningar för Klarastrandsledens placering och bebyggelsens och gatunätets utformning testades idémässig. Slutsatserna var bl a att projektet är tekniskt komplicerat och därmed kostsamt och att en exploatering för att ekonomiskt bära sig måste vara hög. En viktig slutsats var också nödvändigheten av att länka den nya bebyggelsen till existerande gatustrukturer och skapa goda förutsättningar för kommunikation med Kungsholmen, Vasastan och City.

Stockholm Waterfront, hotell och konferens, byggs f.n. mellan Klarabergsviadukten och Tegelbacken och är därmed den första etappen av den kommande utvecklingen av det nya Västra City. I planarbetet redovisades en översiktlig idéskiss där hela spårområdet på sikt överdäckas och en koppling från Tegelbacken till Norra Stationsområdet kan bli möjlig.

Staden arbetar f.n. tillsammans med Jernhusen, som fastighetsägare till stationsområdet, på en vision för överdäckning av centralstationen från Kungsgatan till Tegelbacken. Avsikten är att hitta en bra principlösning som också möjliggör etapputbyggnader och klargör när strategiska beslut måste tas. Ett ärende kring detta kommer att presenteras i stadsbyggnadsnämnden senare i höst och ett programsamråd planeras under nästa år.

Exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets synpunkter

Kontoren anser att möjligheten att däcka över spårområdet utgör en unik och mycket spännande möjlighet att läka och länka stadens centrala delar. Det intressanta området omfattar hela spår- och vägområdet från Tegelbacken till Karlberg. Huvuddelen av området är utpekad som ett stadsutvecklingsområde i Stockholms översiktsplan.

Området har en unik potential som en möjlighet att utvidga innerstaden och skapa ett nytt attraktivt möte mellan stadsbebyggelse och vatten vid Klara Sjö. Det är av stor vikt att noga analysera olika lösningars möjligheter att skapa de bästa förutsättningarna för detta. Vasastan och Kungsholmen kan få ytterligare kopplingar och mötas i ett attraktivt vattenrum utan kraftfulla barriärer i form av spår och trafikleder. Många frågeställningar kring stadsbild, kulturmiljö och hur framtidens Stockholm ska fungera ställs i detta projekt på sin spets. En bred diskussion bör därför enligt kontorens mening föregå ett slutligt ställningstagande i dessa frågor.

Projektet är tekniskt komplicerat och därmed kostsamt och en exploatering måste vara hög för att ekonomiskt bära sig. Olika sätt att utforma detta bör bearbetas och analyseras ytterligare men höga hus lär vara ett ganska självklart inslag i den analysen.

Spårområdet varierar i bredd men är i vissa snitt relativt smalt. Spårens och vägens höjdläge i förhållande till omgivande mark varierar också. Sammantaget innebär detta

svårigheter i anpassning till befintliga gatu- och hushöjder. Abrupta möten är i vissa avsnitt svåra att undvika och tunnelkonstruktionen i sig utgör en förhöjd marknivå som ska bebyggas. Frågan om delar av vattenrummet kan tas i anspråk för att möjliggöra attraktiva miljöer vid vattnet måste också besvaras.

Ett större parkrum utmed överdäckningen är troligtvis svårt att inrymma tillsammans med kravet på hög och kostnadseffektiv exploatering. En attraktiv miljö med höga rekreationsvärden kan bli tillgänglig för många på båda sidor om Klara Sjö, i ett långsträckt vattenrum.

Huvudsakliga markägare är Banverket och Jernhusen. Staden äger en mindre del av marken, i huvudsak den mark där Klarastrandsleden går. Banverket kommer sannolikt inte att driva projektet. Ska projektet bli av krävs troligtvis att staden eller någon annan extern part förvärvar överbyggnadsrätten.

Exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets förslag

Mot redovisad bakgrund föreslår kontoren att nämnderna överlämnar och åberopar kontorens tjänsteutlåtande som remissvar på motionen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2008 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamöterna Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Yildiz Kafkas (mp), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en motion från Per Ankersjö (c) om förverkligande av västra city med skyskrapor och central parkinspirerad stadsmiljö längs Klara sjö. Han anser att planerna på en överdäckning av spåren norr om Stockholms central bör aktualiseras och skynas på.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till en överdäckning av spåren norr om centralstationen. Motionen är väckt i rätt tid då det är knappt ett decennium tills Citybanan är färdigbyggd och en planering av ett så stort projekt tar tid.

Förvaltningen kan inte i detta tidiga skede ta ställning till hur området ska utformas. En utgångspunkt bör vara den som motionen anger och där förvaltningen vill

trycka på att ta vara på kontakten med Klara sjö med utformningen vid Blekholmsterassen som ett bra exempel.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Parkmiljögruppen Norra Innerstaden.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från Norrmalms stadsdelsnämnd senast den 13 juni med anledning av en motion från Per Ankersjö (c) om förverkligande av västra city med skyskrapor och central parkinspirerad stadsmiljö längs Klara sjö.

Per Ankersjö (c) anser att planerna på en överdäckning av spåren norr om Stockholms central bör aktualiseras och skyndas på. ”Det handlar om en unik möjlighet att läka ett av stadens största sår samtidigt som man kan skapa en ny stadsmässig miljö som både tillgodoser efterfrågan på bostäder och lokaler i innerstaden/city och uppvärderar Klara sjö med dess stränder som stadspark, en oas för stockholmarna.”

Motionären föreslår kommunfullmäktige besluta följande:

1. Staden ska arbeta vidare med planerna för tillskapande av västra city och inleda förhandlingar med Jernhusen och andra aktörer angående överdäckning av spår och vägar.
2. Området ska utgöras av en tät och miljövänlig bebyggelse av mycket hög arkitektonisk kvalitet där ett antal riktigt höga skyskrapor utgör en självklar del.
3. Runt och längs med Klara sjö ska staden planera för anläggande av en helt ny park som i samklang med den planerade nya bebyggelsen bildar en central parkinspirerad stadsmiljö.

Förvaltningens förslag

Stadsdelsförvaltningen är positiv till en överdäckning av spåren norr om centralstationen. Motionen är väckt i rätt tid då det är knappt ett decennium tills Citybanan är färdigbyggd och en planering av ett så stort projekt tar tid.

Förvaltningen kan inte i detta tidiga skede ta ställning till hur området ska utformas. En utgångspunkt bör vara den som motionen anger och förvaltningen vill trycka på att ta vara på kontakten med Klara sjö med utformningen av stranden vid Blekholmsterrassen som ett bra exempel.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2008 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen

som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Birgitta Wahlman m fl (m), ledamot Ingela Gille Rausén (fp) och ledamot Fredrik Wahlén (kd), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Tomas Melin (mp) , till vilket ledamot Leif Larsson (v) anslöt sig till, *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Centerpartiet har inlämnat en motion till kommunstyrelsen, i vilken det föreslås att staden ska överdäcka spårområdet norr om Centralstation i Stockholms innerstad, med syftet att skapa ett arkitektoniskt högkvalitativt område med höga skyskrapor i en tät och miljövänlig bebyggelse. Förvaltningen tar ingen egen ställning i motionärens frågeställning eller beslutsförslag.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsdelsmiljö och teknik.

Bakgrund

Per Ankersjö (c) har inlämnat en motion till kommunstyrelsen, i vilken det föreslås att staden ska överdäcka spårområdet norr om Centralstation i Stockholms innerstad, med syftet att skapa ett arkitektoniskt högkvalitativt område med skyskrapor i en tät och miljövänlig bebyggelse. Dessutom föreslås att en ny park anläggs intill Klara sjö, med Central Park-inspirerad utformning i samklang med stadsbebyggelsen.

Förvaltningens synpunkter

Motionen berör ett område i Stockholms innerstad, och saknar anknnytning till Hässelby-Vällingby stadsdelsområde. Förvaltningen tar ingen egen ställning i motionärens frågeställning eller beslutsförslag.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 april 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Efter samråd med stadsdelsnämndens ordförande avstår Farsta stadsdelsnämnd att yttra sig över förslaget. Motionen tar upp ett förslag som berör innerstaden och är således en fråga som ligger utanför stadsdelsförvaltningens geografiska område.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Ann-Margarethe Livh (v) enligt följande

att avslå förslaget,
att därutöver anföras:

Vänsterpartiet har i princip inget emot att överdäcka spårområden. Dem kan ofta utgöra stora barriärer, och göra så att kontakter mellan olika områden försvåras. I denna remiss framförs i motionen att en överdäckning av Västra City sker och att bebyggelse sker i området längs Klarastrandsleden. Det skulle även innebära överdäckning av själva trafikleden. Motionen bygger på att en ny stadsdel med ”riktigt höga skyskraper” etableras i City och att en hård exploatering sker.

Kostnaderna för en överdäckning skulle vara stora, så stora att volymerna blir grandiosa. Det vill Vänsterpartiet inte medverka till.

En parkmiljö i stället för Klarastrandsleden välkomnas. En idé vore i stället att trafikleden skulle kunna grävas ner och människorna komma ner mot vattnet i en stad med betydligt mindre trafik. Vatten speglarna i Klara Sjö måste värnas.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av vice ordförande Teres Lindberg (s), Arhe Hamednaca (s), Gunni Ekdahl (s) och Hasan Dölek (s) enligt följande

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut,
samt att därutöver anföras följande:

Naturligtvis har området mellan Karlberg och Tegelbacken en enorm utvecklingspotential. Vi socialdemokrater har länge varit pådrivande i ett arbete för att överdäcka alternativt gräva ner Klarastrandsleden. Vi vill gärna se att man tillgängliggör vattnet för människorna istället för att det som i dag är reserverat för bilar och tåg. Dock har vi svårt att se skyskraporna i sig spela något större syfte då det finns andra platser som är mycket mer lämpade.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (mp) enligt följande

Till del åberopa kontorets utlåtande som svar på motionen i det som avser överdäckning och att bygga en tät och miljövänlig bebyggelse på denna, men avstyrka idén om skyskrapor längs Klara sjö.

Att bygga en tät och miljövänlig bebyggelse på en överdäckning över spårområdet är ett projekt som många kan förorda. Att bygga på Stockholms vatten är dock en helt annan sak. Stockholms vattenspeglar är en av stadens stora fördelar och det som inte får ske är att våra vattenytor gradvis byggs igen. Då mister Stockholm del av sin skönhet som ligger just i samspelet mellan bebyggelse, grönska och vatten.

Frågan om byggande av höga hus/skyskrapor är något som måste få diskuteras brett i ett större fora inte bara internt inom staden utan frågan bör gå ut brett till medborgarna för en diskussion. Nu tas många höghusplaner lite ad hoc. Det är viktigt att det sker en genomgripande diskussion om hur vi vill forma det framtida Stockholms skyline.

De sår som Klararivningarna och de många gånger för stora och höga husen som ersatte Klarakvarteren får inte ytterligare förvärras, områdena kring västra city får inte ytterligare förfulas. Genom att istället bygga en "normal" stadsstruktur utan stora volymer kan man kanske läka lite och mildra effekterna av begångna misstag.

Att bygga höga hus har inget egenvärde i sig och gör absolut inte Stockholm till ett unikum utan snarare skulle Stockholm riskera att bli som så många andra sönderbyggda mellanstora städer med en söndertrasad silhuett.

Reservation anfördes av Maria Hannäs (v) enligt följande

Vänsterpartiet har i princip inget emot att överdäcka spårområden. Dem kan ofta utgöra stora barriärer, och göra så att kontakter mellan olika områden försvåras. I denna remiss framförs i motionen att en överdäckning av Västra City sker och att bebyggelse sker i området längs Klarastrandsleden. Det skulle även innebära överdäckning av själva trafikleden. Motionen bygger på att en ny stadsdel med "riktigt höga skyskrapor" etableras i City och att en hård exploatering sker.

Kostnaderna för en överdäckning skulle vara stora, så stora att volymerna blir grandiosa. Det vill Vänsterpartiet inte medverka till.

En parkmiljö i stället för Klarastrandsleden välkomnas. En idé vore i stället att trafikleden skulle kunna grävas ner och människorna komma ner mot vattnet i en stad med betydligt mindre trafik. Vatten speglarna i Klara Sjö måste värnas.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (v) enligt följande

Som svar på remissen anför följande:

Motionen tar upp en fråga som redan tidigare behandlats i stadsdelsnämnden. Området som nämnden yttrade sig över då var från Klarabergsleden till Norra Bantorget. Även då föreslogs att spårområdet skulle överdäckas. Vänsterpartiet anser fortfarande att området bör bebyggas med dels bostäder och dels lokaler för kultur och annan offentlig service.

För att öppna upp området så att Kungsholmen får en bättre anknytning till City och Norrmalm bör staden låta bebyggelsen sträcka sig i öst-västlig riktning. Hushöjden bör anpassas till hushöjderna på Kungshomssidan och Blekholmsterrassen - inte högre. Dessutom måste plats ges för en vändslinga för den föreslagna förlängningen av Djurgårdslinjen.

Vad gäller området norr om Norra Bantorget finns redan ett intressant förslag av förre borggarrådet Ingmar Josephsson.

Reservation anfördes av ledamoten Yildiz Kafkas (mp) enligt följande

1. Delvis bifalla motionen.
2. Därutöver anföra följande:

Vi stöder starkt att spårområdet på sikt överdäckas och används för varierad bebyggelse och park. Riktigt höga skyskrapor i detta centrala läge i staden tycker vi dock är totalt olämpligt om man ska vara mån om stadens silhuett. Höga hus slår sönder vår vackra stadsbild. Höghus är bara spektakulära byggnader. De är alltid dyra, det kan aldrig bli bra priser på lägenheter och det krävs nästan alltid starka affärsintressen som står bakom och bekostar.

Motionären är inte ensam om att bli inspirerad av Central park i New York. Det finns alltid några som tar fram Central park i New York som förebild, utan att tänka på förhållandena i den egna staden. Central park är 7-8 ggr större än Årstafältet och passar definitivt inte i Stockholms stadsbild. Låt oss i stället inspirera andra genom att sätta bevarandet av de unika värden som Stockholm har i första rummet.

Att placera höghus där motionären föreslår är vi totalt emot, i övrigt är en överdäckning med tät stadsbebyggelse och gärna park mot vattnet en god idé. På denna punkt vill vi gå ett steg längre än motionären: En idé kan vara att även den del av Centralbron som går parallellt med Riddarholmen, d.v.s. från Riddarhuset i norr till nivå med Riddarholmskajen i söder – där ”Mälardrottningen” är förtöjd – överdäckas. Vid den relativt begränsade ytans överdäckning behöver inte dyra och tunga konstruktioner användas då det inte är tänkt att vara bärande för tung byggnad. Genom en lätt och icke kostsam konstruktion kan överdäckningen användas som en enkel park eller bara en grön yta. Då slipper man se den trista utsikten över Centralbron samt få ett andningshål och ett estetiskt blickfång där vi nu har ett bildike. Detta i väntan på nedgrävning av Centralbron.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ordförande Birgitta Wahlman m fl (m), ledamot Inge-la Gille Rausén (fp) och ledamot Fredrik Wahlén (kd) enligt följande

Med anledning av Per Ankarsjös motion om förverkligande av skyskrapor i Västra City anför alliansen detta:

Vi tillstyrker en överdäckning över centralens tågområden och byggnation av skyskrapor av internationell karaktär och anläggandet av en central belägen park

Vi betonar dock att arbetet får inte inverka på de övriga infrastruktur projekt t.ex. Citybanan eller andra projekt som beslutas/planeras för vår spårbundna trafik.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Tomas Melin (mp), till vilket ledamot Leif Larsson (v) anslöt sig, enligt följande

Hässelby-Vällingby ombeds i remissen uttrycka åsikt om ett förslag rörande Klara sjö och västra city-området. Detta ska ställas i perspektiv av att nämnden inte längre nödvändigtvis är remissinstans för de bygg- och planprojekt som planeras inom den egna stadsdelens gränser.

Istället för det här starkt centraliserade systemet bör stadsdelsnämnderna stärkas. Det är stadsdelsnämnderna som verkar allra närmast människor och, rätt hanterade, ger de därför stor möjlighet för medborgerligt inflytande. Nämnderna bör därför ha avgörande inflytande på samtliga bygg- och planprojekt som sker inom deras gränser. Det vore minst lika effektivt, samtidigt som det ger ett starkare folkligt stöd för de beslut som fattas och högst troligtvis en bättre stadsmiljö.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:30

2008:30

Motion av Per Ankersjö (c) om förverkligandet av Västra City med skyskrapor och Central Park-inspirerad stadsmiljö längs Klara sjö

Dnr 311-870/2008

En överdäckning av spåren norr om centralen har sedan länge varit en dröm för många stockholmare. Frågan har också behandlats i olika dokument historiskt i staden. Nu i och med förverkligandet av Citybanan bör planerna återigen aktualiseras och skyndas på. Det handlar om en unik möjlighet att läka ett av stadens största sår samtidigt som man kan skapa en ny stadsmässig miljö som både tillgodoser efterfrågan på bostäder och lokaler i innerstaden/City och uppvärderar Klara sjö med dess stränder som stadspark, en oas för stockholmarna.

Planer finns redan för att överdäcka delar av spårområdet nära centralen. Staden bör ha högre ambitioner än så och redan nu börja arbeta för att realisera överdäckning av spåren och Klarastrandsleden ända fram till Karlberg.

Genom en hög exploateringsgrad kan området ge Stockholm en ny dynamisk stadsdel och samtidigt möjliggöra anläggandet av en helt ny centralt belägen park. En park med joggingstråk, picnic-ytor och träd. Den höga bebyggelsens inramning i kontrast med parken och vattnet kan skapa en Central Parkinspirerad stadsmiljö, en oas mitt i City.

Det nya området är en utmärkt plats för förnyelse av stadens arkitektur och silhuett. Med start från platsen för blivande Stockholm Waterfront och norrut över dagens spår- och vägområde till Karlberg finns nu chansen att på mestadels jungfrulig mark skapa ett stråk med vacker, spektakulär, storstadsmässig arkitektur. Skyskrapor, såsom begreppet definieras internationellt, ska vara en självklar del av denna bebyggelse. Det finns redan förhållandevis höga byggnader i området och markvärdet motiverar att staden ställer krav på extraordinär utformning.

Jag föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Staden ska arbeta vidare med planerna för tillskapandet av Västra City och inleda förhandlingar med Jernhusen och andra aktörer angående överdäckning av spår och vägar.
2. Området ska utgöras av en tät och miljövänlig bebyggelse av mycket hög arkitektonisk kvalitet där ett antal riktigt höga skyskrapor utgör en självklar del.
3. Runt och längs med Klara sjö ska staden planera för anläggandet av en helt ny park som i samklang med den planerade nya bebyggelsen bildar en Central Parkinspirerad stadsmiljö.

Stockholm den 27 mars 2008

Per Ankersjö